

XVI. ПАВЛИН НОЛАНСКИ

Меропий Понций Павлин от Бурдигала (дн. Бордо), който преминал през 391 г. към християнството и в 409 г. станал епископ на италиятския град Нола (оттам прозвището му Нолански), се е проявил и в литературата като автор не само на прозаични, но и на поетични творения. През 398 г. той се запознал с епископа на Ремисиана, Никита, който във връзка с чествването на паметта на св. Феликс бил дошъл за късо време от епархията си в Нола. Павлин бил възхитен от апостолската дейност на Никита всред бесите и затова счел за необходимо да напише по случай обратното му заминаване за епархията едно съпроводно стихотворение, в което прославя и възвеличава тая негова дейност.

ИЗДАНИЯ: *J. P. Migne*, S. Paulini Nolani Poemata, PL LXI, поема XVII, с. 487—489. — *W. Hartel*, Paulini Nolani Opera, Corpus scriptorum ecclesiasticorum Latinorum, XXIX—XXX, Wien 1894. — Дадените тук откъси са направени по изданието на Hartel.

КНИЖНИНА: *A. Burn*, Niceta of Remesiana, his life and works, Cambridge 1905. — *W. S. Teuffel's* Geschichte der römischen Literatur, bearbeitet von W. Kroll und F. Skutsch, III, VI Aufl., Leipzig — Berlin 1913, стр. 352—355. — *Helm*, Paulinus, PWRE, XVIII³, кол. 2331—2351.

PAULINI NOLANI

CARMINA

1. De Bessorum conversione

XVII

193 Tu Philippeos Macetum per agros,
per Tomitanam gradieris urbem,
195 ibis et Scupos patriae propinquos
Dardanus hospes.
O quibus iam tunc resonabit illa
gaudiis tellus, ubi tu rigentes
edoces Christo fera colla miti
200 subdere gentes!

ПАВЛИН НОЛАНСКИ

ПОЕМИ

1. Покръстването на бесите

XVII, 193. Ти¹ ще минеш през македонските полета на Филипи и през града Томи, ти ще идеш и в близкото до родината си² Скупи като гост на дарданците. (197) От какви ликувания вече ще се огласи тогава оная земя, чиито настръхнали племена ти учиш да си подлагат необуздания врат под ярема на всеблагия Христос! И там, гдето сред

¹ Сиреч Никита, епископът на Ремисиана.

² Никита бил родом от Аквилея.

- Quaque Riphaeis Boreas in oris
adligat densis fluvios pruinis,
hic gelu mentes rigidas superno
205 igne resolvis.
Nam simul terris animisque duri
et sua Bessi nive duriores
nunc oves facti duce te gregantur
pacis in aulam.
- Quasque cervices dare servituti
210 semper a bello indomiti negarunt,
nunc iugo veri domini subactas
sternere gaudent.
Nunc magis dives pretio laboris
Bessus exultat; quod humi manuque
215 ante quaerebat, modo mente caelo
conligit aurum.
O vices rerum! bene versa forma!
invii montes prius et cruenti
nunc tegunt versos monachis latrones
220 pacis alumnos.
Sanguinis quondam, modo terra vitae
est, vertitur caelo pia vis latronum,
et favet Christus supera occupanti
regna rapinae.
- 225 Mos ubi quondam fuerat ferarum,
nunc ibi ritus viget angelorum,
et latet iustus quibus ipse latro
vixit in antris.
Praeda fit sanctis vetus ille praedo,
230 et gemit versis homicida damnis,
iure nudatus spoliante Christo
criminis armis.
Interit casu Satanae vicissim
invidus Cain, redivivus Abel
235 pascit effusi pretio redemptos
sanguinis agnos.
Euge, Niceta, bone serve Christi,
qui tibi donat lapides in astra
vertere et vivis sacra templa saxis
240 aedificare.
avios saltus, iuga vasta lustras,
dum viam quaeris, sterilemque silvam
mentis incultae superans in agros
vertis opimos.
- 245 Te patrem dicit plaga tota Borrae,
ad tuos fatus Scytha mitigatur
et sui discors fera te magistro
pectora ponit.
Et Getae currunt et uterque Dacus,

Рифейските предели¹ Борей² сковава реките с дебел лед, ти размразяваш вцепенените от студ души с небесен огън. (205) Нали бесите, ако и земята, и душата им да са сурови, ако и те самите да са по-сурови от тамошния студ, са станали сега по твое напътствие кротки овце, които се струпват в кошарата на мира! И те, които винаги са отказвали да превият шията си под робство и минаваха за непобедими в бой, сега радостно я протягат под ярема на истинския господар. (213) Сега бесите ликуват, че са повече забогатели от своя труд: златото, което преди търсеха с ръце по земята, отскоро го получават чрез душата си от небето. (217) Каква промяна на нещата! Какъв щастлив обрат! Непроходимите и кървави по-рано планини сега закрилят превърнатите в монаси разбойници — храненици на мира. (221) Окървавената някога земя, сега е земя на живота. Към небето се насочва благочестивата сила на разбойниците³ и Христос им помага да заграбят и вземат небесното царство. (225) Там, где то някога е имало животински нрави, сега властвува ангелски дух и в пещерите се подслонява като праведник този, който е живял в тях като разбойник. (229) В плячка се превръща за светците оня стар грабител и убиецът, справедливо лишен от оръжието на престъплението, което му ограбва Христос, пъшка под тежестта на извършените престъпления. (233) Сега, обратно, с провалата на сатаната загива завистливият Каин, а възкръсналият Авел пасе агнетата, които е изкупил с цената на пролятата кръв. (237) Хвала на тебе, Никита, добри рабе на Христа! Той ти даде дар да превръщаш камъни в звезди и да съзиждаш свои храмове от живи скали. (241) Ти преброждаш недостъпни дебри, страшни ридове, докато търсиш пътя, и преодолявайки неплодната гора на непросветената душа, превръщаш я в тучни ниви. (245) Цялата борейска област⁴ те назовава баща; при твоите думи скитът омеква и по твоя поука той захвърля в душевна борба своята жестоко-сърдечност. (249) [При тебе] се стичат и гети⁵, и всички даки — и тия, които

¹ За Рифейски планини, Рифейски предели, вж. стр. 201, бел. 10. ² Сиреч северният вятър. ³ Според Strabo, VII 5, 12, бесите били наричани разбойници и от самите разбойници. ⁴ С борейска (сиреч северна) област се означават земите на скитите, даките и готите. ⁵ Авторът има пред вид преди всичко част от тия вестготи на Аларих, които по това време (края на IV в.) живеели като федерати във Вътрешна Дакия и в сред които Никита имал значително влияние. Срв. R. Egger, AB, XXI—XXII, 1922/24, кол. 339.

250 qui colit terrae medio vel ille
 divitis multo bove pileatus
 accola ripae.
 De lupis hoc est vitulos creare
 et bovi iunctum palea leonem
 255 pascere et tutis cava viperarum
 pandere parvis.
 Namque mansueto pecori coire
 bestias pulsa feritate suades,
 qui feras mentes hominum polito
 260 imbuis ore.
 Orbiſ in muta regione per te
 barbari discunt resonare Christum
 corde Romano placidamque casti
 vivere pacem.
 265 sic tuo mitis lupus est ovili,
 pascitur concors vitulus leoni,
 parvus extracto trucibus cavernis
 aspide ludit.
 Callidos auri legulos in aurum
 270 vertis inque ipsis imitaris ipsos,
 e quibus vivum fodiente verbo
 eguis aurum.

живеят във вътрешността на земята, и ония, които носят плъстени шапки¹ и обитават богатото с много добитък крайбрежие [на Дунава]. (253) Това значи да направиш вълците телета, да накараш лъв, впрегнат с вол, да яде слама и да разкриеш дупката на усойници без опасност за децата. (257) И наистина ти, който изпълваш свирепите човешки сърца с просветена реч, убеждаваш зверове да изоставят зверската си природа и да се събират с питомен добитък. (261) В непросветени страни на света чрез тебе варвари се научават да повтарят името на Христа с римска реч и целомъдрено да живеят в спокоен мир. (265) Тъй в твоята кошара вълкът е станал благ, телето пасе заедно с лъва и детето си играе с пепелянка, измъкната от страхотната ѝ дупка. (269) Ти превръщаш в злато опитните събирачи² на злато и бидейки сред тях, ти им подражаваш, като с дълбаещото слово изтръгваш от тях живо злато.

¹ Плъстената шапка била характерна за траките.

² Сиреч бесите.